

אלמנה ניוזנת פרק אחד עשר כתובות

צו.

עין משפט נר מצוה

ה א מיי פ"ח מהל
אישות הל' ח סמג
עשין מח לאוין פא טושי"ע
השי"ע סי' ה ספי"ד:
ו ב מיי סה הל' ז טושי"ע
ספ"ג:
ז ג ד ה מיי פ"ה מהל
ת"ת הל' ח טושי"ע י"ד
סי' רמז ספי"ק י"ז:
ח ר ז מיי סה טושי"ע
ספי"ק כ:
ט ה מיי פ"ח מהל
אישות הל' י סמג
לאוין פא טושי"ע השי"ע
סימן ז ספי"ק ז וכג:
י ט מיי סה הל' י"א:
יא י ב מיי פ"ח סה הל'
כ טושי"ע סה ספי"ק י"ד:
יב ל טור השי"ע סה:
יג מ מיי סה סמג סה
טושי"ע סה:

לעזי רש"י

טשינא [ביבש"א].
ארנן, נתיקא פערר.

תוספות ר"ד (המשך)

מהני ואפי' לר"ט נמי
לא מהני אלא כ"ז שלא
נכנסו להרשות הורשין
אבל משכנסו להרשות
הורשין הו' לא מהני
וקי"ל בבבלי תלמודא
הל' כמה ברי"א וקי"ל
הל' כ"ע מחבירו א"י
בתפסה דמחיים איריין
ורבא דאמר לכתובה לא
מהני הוה סבר דר"ע אמר
בין לאחר מיתה בין מחיים
והיא דאשכחין לקמן
בהיא דיתתא דתפסה
כסא דכספא לכתובה
וכו' דהדר ב' לכתב
דשימעה מ"ר כדאמר'
לעיל בפ' הכותב א"ל
קאקי חורו דמשלח
גלימא דאינשי הכי אריג
והוא שתסג מחיים.
והשתא דתקינו דמטלטלי
דימיה משעבדי לכתובה
בין תפסה בין לא תפסה
גובה בין לכתובה בין
למוזנת: אריג משום
ריבוי' אלא למנה שהשתא
ב' וי' שני ולא תבשה
מוזנתיה אבהא מוזנתיה
פי' יאמרין מחלתן וגם
עכשיו תובעת מתחרטת
היא וכיון שכבר מחלתן
א"י לתחרט ומתמה
ב' אבהא ג' מיבעי'
ליק כאן בעיני' כאן
בעשירה כאן בצנועה
כאן בפרוצה א"ר ל"א
אלא למפרע אבל להבא
י"ל פי' השנים שעברו
מחלה ולא מכאן ואילך
ועכשיו שתובעת מלאן מכאן
ואילך: בעי ר"י יתומים

תא שמע דאמר ר' יורא אמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה אי אמרת בשלמא הגיונות תנן שפיר. קאמר שמואל מציאתה לעצמה אפי' נשעה שהיא ניוזנת הואיל והן יכולין לסקקה לא הוו כבעל אפי' דמעשה ידיה שלהן אלא אי אמרת ניוזנת תנן וכאנשי גליל אכל לאנשי יהודה מעשה ידיה

לעצמה א"כ הא דקאמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה על כרחך לאנשי גליל הוא דאילטרין ליה לאשמעינן ולאנשי יהודה לאשמעינן מעשה ידיה לעצמה וכ"ש מציאתה וכיון דלאנשי גליל קאמר אמאי מציאתה לעצמה והא לרייהו הוי דהא אינהו כבעל ולא קני דלא יהיב לה ואומר רבינו תם דלמנה דקאמר שמואל קאי אמתני' ולא משום דבלאו הכי לא פשיט שפיר דהניזנות תנן כמו שהוכחתי דעל כרחך אליצא דאנשי יהודה קאמר שמואל ודוקא מציאתה אכל מעשה ידיה ליתומים אלא כי היכי דלא תקשי דשמואל אדשמואל דליהו סבירא ליה כאנשי גליל לעיל (ד' נט.) ומה שפירש הקונטרס אי אמרת שכלמה הניזנות תנן שפיר דמוקמינן מילתא דשמואל בשאינה ניוזנת קשה דאי בשאינה ניוזנת פשיטא ועוד לימנא מעשה ידיה לעצמה וכל שכן מציאתה דהויא כהעדה שעל ידי הדחק כדאמרין לעיל דריש מציאת האשה (דף סו.) ועוד דהיכי דאי תנן הניזנות מוקמינן למילתיה דשמואל בשאינה ניוזנת כגון שנתנה לה היורשים כתובתה הכי נמי אי תנן ניוזנת וכאנשי גליל מצינו לנימנר דמילתיה דשמואל מיירי בנאותה שנתנה כתובתה צ"ד או מכרה שאינה ניוזנת שאתה מציאתה לעצמה אפי' לאנשי גליל. מ"ר: **אבל** מנח תפילין ל"ת א"ן בה. אפי' דכשלהי האשה שנתארמלה (לעיל כה.) תניא או שהניח תפילין בפניו רבו לא יאל לחירות מ"מ אינו רגיל להניח כל שעה. מ"ר: **אלמנה** שתפסה מטלטלין בתפסה ב'ו. פי' הריצין דמיירי בתפסה לאחר מיתת הבעל וא"ת מאי שנא דלמוזני מהניא תפיסה טפי מכתובה

ויו"ל משום דמוזני לא טרפה ממשעבדי אבל כמזכה טרפה ממשעבדי וא"ת אלא מעתה תועיל תפיסת הלוקח שלא באחריות וגמלחא שדה שאינה שלו לאחר מיתת המוכר והלוקח נמי באחריות וצא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיעול צו תפיסה בשלמא ממלוה ע"פ לא קשיא דאפי' דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלוואתו מחיים אכל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גם לא היה יכול לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מוזני דלא גביא ממשעבדי והוי נמי תנאי צ"ד אלמנה רבנן טפי להועיל בה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן אי כרבי צלא תפיסה נמי דהא אמר צפרק נערה (לעיל נא.) אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוזיאין למזון האשה והצנות ואי כר' שמעון צן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מוזיאין לצנים מן הצנות ואומר רבי דלעולם כר"ש צן אלעזר ודוקא לצנים מן הצנות מוזיאין אכל מן האשה לא והא דקא מותבי מר צר רב אשי מאי שנא לכתובה כו' וצעי לנימנר מאי תפסה תפסה לאו משום דהכי סבירא ליה דהא דארצי עקיבה לא פליג דלאר אין תפיסה מועלת לאחר מיתת אלא הכי קאמר מאי תפסה תפסה כלומר צרייתא דקתני דמועיל תפיסה למוזנות לאחר מיתתה על כרחך כר' טרפון דמאי תפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון ככתובה נמי מאי תפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דלכתב מיירי תפיסה מחיים ודוקא למוזני מציאתה אכל לכתובה לא משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק דלכותב גדולות וקשה שפיר פסק בתשובת הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר צר רב אשי צן ממייך שצוה ואודיתא וגם העירין ור"ח פסקו כמר צר רב אשי צר ממייך שצוה וימורי וכתב וסימנן כלו הפך לצן טעור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה בתשובת הגאונים לית הלכתא כמר צר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה הוא שה"ג. עמנן תופקות כמותם שפסקו לית הלכתא כמר צר רב אשי צמיפך שצוה ואודיתא וי"ל דמר צר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא תתקפתא בעלמא ולא דס"ל הכי ור"ח פסקו כמר צר רב אשי והרבה הארכתי צו לעיל דריש הכותב (דף פד.) וס"ל מ"ר:

יתומים אמרו נתננו. אומר רבי דמיירי צמוזנות שעברו דמוכ מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דימתי קושטא קאמרי אכל צמוזנות להבא ודאי על היתומין להציא ראייה דהא רבי יוחנן הוא דלאר צפ"ק דצ"מ (דף פ. וס.) הטוען אחר מעשה צ"ד לא אמר כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעמי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מוזנות כל שעה ויאמרו פרעמי מידי דהוה אכתובה צמוזנות שאין כותבין דכ"ע מודו דלא מני אמר פרעמי מהאי טעמא דפרשיית. מ"ר: נכסי

אי אמרם בשלמא הגיונות סגן. וסתם לן תנא כאנשי יהודה: שפיר. איכא לזקמי להא דשמואל בשאינה ניוזנת: אלא אי אמרם ניוזנת סגן. וסתם לן כאנשי גליל וליכא אלמנה שאינה ניוזנת אמאי מציאתה לעצמה: ניוזני. יורשים כבעל: סהוי לפו איצט. דעל כרחם וניס ארתה אכל מעשה ידיה שתקנו

לעצמה תחת מוזנותה הוי לירשים: כל מלאכות. השנויות צפרק אפי' (לעיל נט.) טוחנת וואופה כו': חוץ ממוגים הכוס כו'. שהן מלאכות המוקצות חיבה והרגל דבר כדאמר' נמי צהא מסכתא (דף ד.) שאין נדה עושה אותן לעצמה: חוץ מהספרים מנעל. שהרואה אומר עבד כנעני הוא: מנה ספילין לים לן צה. שאין דרך עבדים להניח תפילין: למס מרעו חסד. המניס עצמו מרעו מניס ממנו חסדים. וא"ת דמפקא לה מדכתבי לעיל מיניה ותושיה נדה ממני וסמין ליה למס מרעו חסד: מה שהפסה תפסה. ולא מפקין מיניה. ואפי' דפסקין הלכתא צפרק מציאת האשה (לעיל סו.) ממוקקעי ולא ממוטלטלי הואיל ותפסה תפסה: דסקיא. שק של עור שקורין טשינ"א: עשירה. היכולת צידה להמתין הלכך אי נמי לא תבשה לאו מחילה היא עד שלש שנים אכל ענייה מדלח לצנות מחלתן: לנועה. צושה לעצמה צ"ד הלכך צמתי שנים לאו מחילה היא: אלא למפרע. אותן שמי שנים שעברו איצדה: נתננו. דמי מוזנות לשנה הבאה: נכסי

במוזנותיה מה שתפסה תפסה וכן כי אתא רב דימי אמר מעשה בכלתו של ר' שבתי שתפסה דסקיא מלאה מעות ולא היה כח ביד חכמים להוציא מידה אמר רבינא ולא אמרן אלא למוזני אבל לכתובה מפקין מינה מתקיף לה מר בר רב אשי מ"ש לכתובה דמוקקעי ולא ממוטלטלי מוזנות נמי ממוקקעי ולא ממוטלטלי אלא למוזני מאי דתפסה תפסה הכי נמי לכתובה אמר ליה רב יצחק בר נפתלי לרבינא הכי אמרין משמיה דרבא כוותיק אמר ר' יוחנן משמיה דרבי יוסי בן יזמרא אלמנה ששהתה שנים ושלש שנים ולא תבעה מוזנות איכדה מוזנות א השתא שנים איכדה שלש מיבעיא לא קשיא א כמאן בעניה כמאן בעשירה א נמי כמאן בפרוצה כמאן בצנועה אמר רבא אלא אמרן אלא למפרע אבל להבא יש לה בעי ר' יוחנן יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה

ויו"ל משום דמוזני לא טרפה ממשעבדי אבל כמזכה טרפה ממשעבדי וא"ת אלא מעתה תועיל תפיסת הלוקח שלא באחריות וגמלחא שדה שאינה שלו לאחר מיתת המוכר והלוקח נמי באחריות וצא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיעול צו תפיסה בשלמא ממלוה ע"פ לא קשיא דאפי' דלא טריף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלוואתו מחיים אכל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גם לא היה יכול לתבוע מחיים ונראה לי דדוקא מוזני דלא גביא ממשעבדי והוי נמי תנאי צ"ד אלמנה רבנן טפי להועיל בה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן אי כרבי צלא תפיסה נמי דהא אמר צפרק נערה (לעיל נא.) אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מוזיאין למזון האשה והצנות ואי כר' שמעון צן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מוזיאין לצנים מן הצנות ואומר רבי דלעולם כר"ש צן אלעזר ודוקא לצנים מן הצנות מוזיאין אכל מן האשה לא והא דקא מותבי מר צר רב אשי מאי שנא לכתובה כו' וצעי לנימנר מאי תפסה תפסה לאו משום דהכי סבירא ליה דהא דארצי עקיבה לא פליג דלאר אין תפיסה מועלת לאחר מיתת אלא הכי קאמר מאי תפסה תפסה כלומר צרייתא דקתני דמועיל תפיסה למוזנות לאחר מיתתה על כרחך כר' טרפון דמאי תפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון ככתובה נמי מאי תפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דלכתב מיירי תפיסה מחיים ודוקא למוזני מציאתה אכל לכתובה לא משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק דלכותב גדולות וקשה שפיר פסק בתשובת הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר צר רב אשי צן ממייך שצוה ואודיתא וגם העירין ור"ח פסקו כמר צר רב אשי צר ממייך שצוה וימורי וכתב וסימנן כלו הפך לצן טעור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה בתשובת הגאונים לית הלכתא כמר צר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה הוא שה"ג. עמנן תופקות כמותם שפסקו לית הלכתא כמר צר רב אשי צמיפך שצוה ואודיתא וי"ל דמר צר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא תתקפתא בעלמא ולא דס"ל הכי ור"ח פסקו כמר צר רב אשי והרבה הארכתי צו לעיל דריש הכותב (דף פד.) וס"ל מ"ר:

(א) (ל' דלמין) וריף ור"ס ל"ג א"ר זרל, (ב) ע"י מוס' גיטין לט. ד"ה הא מני ומוס' חולין לו. ד"ה ממלן, א שנת סג, (ד) ע"י מוס' יומא כ. ד"ה שמי ומוס' שבת פ. ד"ה השתא, (ה) (לעיל מו:), (ו) ד"ה והוא וכו'.

תורה אור השלם

1. לפוס מרעהו חסד ירוקא שדי יעווב: איוב י ד

מוסף רש"י

מרעהו חסד. מוע טסה, ואפי' דלא כתיב מוע ממילא טמע, של כי כיה טהא מ"ס משמט טיילה היא כמו וקח מיסד, אצרו גימס אמללו (שבת סג.).

תוספות ר"ד

היתומים הלכך אותן הירשין שירשין כותובה חיביים בקבורתה: א"ר יורא אמר שמואל מציאת אלמנה לעצמה פי' אפי' שהיתומים ונין אותה טעמא מאי אמרי רבנן בעניא האשה לבעלה משום איבה פי' ולא משום מוזנות שתקנו מוזנותיה תחת מצי' הכא תהוי לה איבה פי' מה חוששת האלמנה ומסתם בע"כ יוננו אותה בנתיב ב"ד: אריב"ח כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה לירש' המונע תלמידו מלשמשו חוץ ממוזנת הנוצרת המטה וההצנת פי"ו הכ שדברים אלו מביאים לרבי חיבה והרגל דבר מוזנותיה תחת מצי' הכא חיבת להניק את בנה כמו שפושא בחיי בעלה: אריב"ח כל מלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתיר לו מנעל והנעלת לו מנעל פי' שההוא אומר עבד כנעני הוא: א"ר ל"א אלא במקום שאין מכירין אותו אבל במקום שמכירין אותו ל"ל בה: אמר רבי חייה בר אבא אמר ר' יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד שנאמר למס מרעהו חסד: א"ר א אלמנה שתפסה מטלטלין למוזנותיה מה שתפסה תפסה א"ר ל"א אלא למוזני אבל לכתובה מפקין מתקיף לה כברי' מ"ש לכתובה דמוקקעי ולא ממוטלטלי מוזני נמי ממוקקעי ולא מטלטלי מוזני נמי ממוקקעי ולא מטלטלי ממוקקעי ולא מטלטלי תפסה תפסה ור"ח והא דקא מותבי מר צר רב אשי מאי שנא לכתובה כו' וצעי לנימנר מאי תפסה תפסה לאו משום דהכי סבירא ליה דהא דארצי עקיבה לא פליג דלאר אין תפיסה מועלת לאחר מיתת אלא הכי קאמר מאי תפסה תפסה כלומר צרייתא דקתני דמועיל תפיסה למוזנות לאחר מיתתה על כרחך כר' טרפון דמאי תפסה תפסה ואס כן לרבי טרפון ככתובה נמי מאי תפסה תפסה ור"ח והלכות גדולות פירשו דלכתב מיירי תפיסה מחיים ודוקא למוזני מציאתה אכל לכתובה לא משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק דלכותב גדולות וקשה שפיר פסק בתשובת הגאונים צבולי הש"ס הלכתא כמר צר רב אשי צן ממייך שצוה ואודיתא וגם העירין ור"ח פסקו כמר צר רב אשי צר ממייך שצוה וימורי וכתב וסימנן כלו הפך לצן טעור הוא אף על פי שכתב הריצין שראה בתשובת הגאונים לית הלכתא כמר צר רב אשי אלא צמיפך שצוה ואודיתא דומה הוא שה"ג. עמנן תופקות כמותם שפסקו לית הלכתא כמר צר רב אשי צמיפך שצוה ואודיתא וי"ל דמר צר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא תתקפתא בעלמא ולא דס"ל הכי ור"ח פסקו כמר צר רב אשי והרבה הארכתי צו לעיל דריש הכותב (דף פד.) וס"ל מ"ר: